

3. Варенина Л.П. Геймификация в образовании.. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/geymifikatsiya-v-obrazovanii>.

4. Шиповская С.В. Геймификация как инструмент обучения физике школьников цифрового мира // Школа будущего. – 2023. – № 1. – С. 154–163.. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/geymifikatsiya-v-obrazovanii-problemy-i-tendentsii>.

5. Болбаков Р.Г., Мордвинов В.А., Синицын А.В. «Смешанная реальность как образовательный ресурс» // Образовательные ресурсы и технологии. – 2020. – № 4 (33). – С. 7–16.

ОҚУШЫҒА БАҒЫТТАЛҒАН ИНТЕРБЕЛСЕНДІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІ

Махина Сарсенкуль Куандықовна

Б.Алтынсарин атындағы АрқПИ, аға оқытушы,
Арқалық қаласы, Қазақстан, sarsenkul_1978@mail.ru

Жүсіпбек Индира Батырқызы

Б.Алтынсарин атындағы АрқПИ, оқытушы,
Арқалық қаласы, Қазақстан, indira_zhusupbek@mail.ru

Оқушыға бағытталған интербелсенді оқыту әдістері — бұл оқушылардың оқу үдерісінде белсенді рөл атқаруын және өз білімдерін дербес алуын қамтамасыз ететін әдістер. Мақалада бұл әдістердің басты мақсаты — оқушыларды оқытуда тек мұғалімнің монологу емес, олардың өзара әрекеттесуі, талқылауы және тәжірибелік жұмыстар жасау арқылы оқу процесін қызықты әрі нәтижелі ету қарастырылған.

Кілт сөздері: оқушыға бағытталған оқыту, интербелсенді оқыту әдістері, шығармашылық ойлауды дамыту, жаңа шешімдер табу.

Білім беру жүйесін жетілдіру және дамыту мақсатында жаңа технологиялар мен әдіс-тәсілдерді енгізу, қазіргі заманғы білім беру қажеттіліктеріне жауап беретін инновациялық шешімдер табу процесі. Заманауи трендтер білім беру сапасын арттыру, оқушылардың қызығушылығын ояту, олардың креативтілігін, сыни ойлауын дамытуға бағытталған. Солардың кейбір атап өтер болсақ:

- Жеке оқыту жолы (Personalized Learning) - әрбір оқушының қажеттіліктері мен қабілеттеріне сәйкес білім алу — білім беру

трендтерінің бірі. Бұл жүйеде оқушылардың күшті жақтарын дамытуға, әлсіз тұстарын жеңуге көмектесетін арнайы бағдарламалар мен әдістемелер пайдаланылады.

- Мектептерде жеке оқу траекториялары: Оқушылардың өзіндік мүдделеріне, ынта-жігеріне және оқу жылдамдығына байланысты бағдарламалар қолданылуда.

Жобалық және проблемалық оқыту (Project-based & Problem-based Learning):

- Жобалық оқыту: Оқушыларды нақты жобаларға қатыстыру арқылы олардың практикалық дағдыларын дамыту. Бұл әдіс оқушыларды зерттеу жүргізуге, жаңа ақпарат жинауға, шешім қабылдауға үйретеді.

- Проблемалық оқыту: Оқушыларға нақты мәселелерді шешуге бағытталған тапсырмалар беріліп, олар өзара талқылап, шығармашылықпен жұмыс істейді.

Критикалық ойлау мен креативтілік:

- Білім беру саласында сыни ойлау қабілетін дамыту маңызды. Оқушыларды тек дайын біліммен қамтамасыз етіп қоймай, оларды ойлануға, сұрақ қоюға, анализ жасауға, түрлі көзқарастарды қабылдауға үйрету қажет.

- Креативті тәсілдер: Оқушыларға жаңа идеяларды құруға және оларды практикалық түрде жүзеге асыруға мүмкіндік беру үшін шығармашылық тапсырмалар мен іс-әрекеттер қолданылады.

STEM/STEAM білім беру:

- STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) және STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics): Бұл тренд оқушыларды ғылым, техника, инженерия, математика және өнер салаларында біріктірілген біліммен таныстыруды көздейді.

- Бұл бағыт бойынша практикалық жұмыс, тәжірибелер, модельдеу және ғылыми жобалар жасау арқылы оқушылардың теория мен практика арасындағы байланысты түсінуіне көмектеседі.

Оқушыға бағытталған оқыту (Student-Centered Learning):

- Оқушының қызығушылықтары мен қажеттіліктеріне негізделген оқыту. Бұл жүйе оқушылардың өз білімдерін дербес игеруін және өз оқу процесінде белсенді рөл атқаруын қамтамасыз етеді.

- Оқушының оқу үлгеріміне бейімделген оқу материалдары, қосымша ресурстар мен жаттығулар арқылы оқытуға бағытталған.

Интербелсенді әдістерінің бірі қызығушылықты ояту. Барлық пәндер мен сабақтарды біріктіретін жәйт-проблема. Сол себепті де сабақтың құрылымы да проблемамен байланыстырылуы керек деген ойға

тоқталайық. Оның нақты кезеңдер: проблема айқындау, проблема шешу, проблема шешімін қолдану [1].

Оқытудың белсенді әдістерінің жіктелуі (М.Новик бойынша)

Имитациялық емес: проблемалық лекциялар, проблемалық семинарлар, тақырыптық топтық пікірталастар, ой қозғау (brainstorming), дөңгелек үстел, педагогикалық ойын жаттығулары.

Имитациялық. А) Ойын түрінде емес: нақты ситуацияларды талдау, имитациялық жаттығулар, тренингтер.

Ә) Ойын түрінде: Рөлдік ойындар, іскерлік ойындар, өндірістік ойындар, зерттеу ойындары, ойын түрінде жобалау [1].

Оқушыға бағытталған интербелсенді оқыту әдістеріне төмендегілер жатады:

1. Топтық жұмыс (Group Work)

Оқушылар кіші топтарға бөлініп, бір тапсырманы немесе мәселені бірлесе шешеді. Бұл әдіс оқушылардың өзара пікір алмасу, ынтымақтастық, жауапкершілік сезімін арттырады.

- Артықшылығы: Оқушылар бір-бірінен үйренеді, коммуникациялық дағдыларын дамытады.

2. Дебат (Debate)

Оқушылар екі топқа бөлініп, бір тақырып бойынша пікірталас жүргізеді. Бұл әдіс оқушылардың сыни ойлау қабілетін дамытуға, өз пікірін дәлелдеу мен тыңдау дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі.

- Артықшылығы: Оқушылардың логикалық ойлауын дамытады, аргументация мен тілдесу дағдыларын жетілдіреді.

3. Рөлдік ойындар (Role Playing)

Оқушылар белгілі бір рөлдерді атқарып, нақты жағдайларды немесе оқиғаларды сахналап, іс-әрекет жасайды. Бұл әдіс әлеуметтік дағдыларды дамытуға, ситуациялық шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді.

- Артықшылығы: Эмоциялық интеллектіні дамытуға, қиын жағдайларда дұрыс шешім қабылдауға үйретеді.

4. Пікірталас (Discussion)

Мұғалім тақырып бойынша негізгі сұрақтар ұсынады, оқушылар өз пікірлерін білдіріп, бір-бірімен талқылайды. Бұл әдіс оқушылардың өз ойларын білдіруге және өзара пікір алмасуға мүмкіндік береді.

- Артықшылығы: Оқушылардың пікір білдіру, тыңдау, құрмет көрсету дағдыларын дамытады.

5. Миға шабуыл (Brainstorming)

Оқушылар белгілі бір мәселе бойынша өздерінің идеялары мен ұсыныстарын ашық түрде ортаға салады. Бұл әдіс шығармашылық ойлауды дамытады және жаңа шешімдер табуға көмектеседі.

- Артықшылығы: Оқушылардың шығармашылық қабілетін дамытуға ықпал етеді.

6. Сұрақ-жауап әдісі (Question-Answer Method)

Оқушыларға арнайы сұрақтар қойылып, олар осы сұрақтарға жауап береді. Бұл әдіс оқушылардың түсініктерін тексеруге, білімдерін тереңдетуге арналған.

- Артықшылығы: Оқушылардың белсенді қатысуын қамтамасыз етеді, ойлануға және нақты жауап беруге үйретеді.

7. Кейс-стадидің әдісі (Case Study)

Оқушылар нақты бір жағдайды зерттеп, мәселені шешу үшін талдау жүргізеді. Бұл әдіс сыни ойлау мен мәселелерді шешу дағдыларын дамытуға арналған.

- Артықшылығы: Оқушыларды нақты өмірлік жағдайлармен таныстырады, практикалық дағдыларды үйретеді.

8. Жобалық оқыту (Project-Based Learning)

Оқушылар белгілі бір жоба бойынша жұмыс істеп, оның нәтижесін көрсетеді. Жоба оқу материалына қатысты болуы мүмкін. Бұл әдіс шығармашылықты және командалық жұмыс дағдыларын дамытады.

- Артықшылығы: Оқушылар өз білімдерін практикада қолдануды үйренеді, топтық жұмыс дағдылары қалыптасады.

9. Интербелсенді такта қолдану (Interactive Whiteboard)

Мұғалім оқушылармен бірге тактада жазып, суреттер салып, тапсырмаларды шешеді. Оқушылар тактаға шығып, интерактивті түрде білім алады.

- Артықшылығы: Оқушылардың визуалды және тәжірибелік түсініктері артады, технологияларды тиімді қолдануға үйренеді.

10. Геймификация (Gamification)

Оқыту процесіне ойын элементтерін қосу арқылы оқушылардың мотивациясын арттыру. Оқушылар белгілі бір жетістіктер үшін ұпай жинап, ойын түрінде тапсырмаларды орындайды.

- Артықшылығы: Оқушыларды қызықтырып, оқу үдерісіне белсенді қатысуын қамтамасыз етеді.

11. Викторина (Quiz)

Оқушыларға түрлі сұрақтар мен тапсырмалар ұсынылады, олар дұрыс жауап беру үшін бәсекелеседі. Бұл әдіс оқушылардың білімін тексеруге және белсенді түрде ойлауын дамытуға көмектеседі.

- Артықшылығы: Оқушылардың білімін тексеруге мүмкіндік береді, жеңіл әрі қызықты түрде оқытуға жағдай жасайды.

12. Флиппед класс (Flipped Classroom)

Оқушылар үйде жаңа материалды оқып, сыныпта сол материалды қолдана отырып, практикалық тапсырмаларды орындайды. Бұл әдіс оқушыларға өз білімін толықтыруға мүмкіндік береді.

- Артықшылығы: Оқушылар өздерінің білімін тереңдетеді, сұрақ қою және тапсырмалар орындауға көп уақыт қалдырады.

13. Сенбілік сабақтар (Peer Teaching)

Оқушылар бір-біріне білім беріп, өзара үйретеді. Бұл әдіс оқушыларды өз білімдерін басқаларға түсіндіруге, түсініктерін тереңдетуге үйретеді.

- Артықшылығы: Оқушылар арасында сенім, жауапкершілік қалыптасады, оқыту мен оқуды бірдей дәрежеде меңгереді.

14. Оқу диалогтары (Learning Dialogues)

Оқушылар мен мұғалім арасында сұрақтар мен жауаптар арқылы диалог жүргізу, сондай-ақ әрбір оқушының ойлары мен пікірлері тыңдалады. Бұл әдіс білім алушылардың коммуникативті дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

- Артықшылығы: Оқушылардың өз пікірлерін еркін білдіруіне мүмкіндік береді, талқылау дағдыларын дамытады.

Интербелсенді оқу/оқыту басты назарды «процеске», яғни үйрену процесінің өзіне, шәкірттердің қалай және қандай әдіс тәсілдер арқылы үйренетіндігіне аударады. Мұндағы мақсат – оқушылардың өзара белсенді әрекеттері арқылы өздігінен білім игеруінде, оны ізденуінде, құрастыруында [2].

Эмоциялық интеллект және әлеуметтік дағдылар:

- Оқушылардың эмоциялық және әлеуметтік дағдыларын дамытуға үлкен назар аударылуда. Бұл бағытта оқушылардың өз эмоцияларын дұрыс басқаруы, топтық жұмысқа бейімділігі және адамгершілік құндылықтарын меңгеруі мақсат тұтылады.

- Сенсорлық және әлеуметтік дағдыларды дамыту: Эмоциялық интеллект, сенсорлық тәжірибе, командалық жұмыс сияқты дағдыларды дамыту балалардың тұлғалық дамуында маңызды рөл атқарады.

Топтық жұмыстың тұлға үшін тәрбиелік мәні – топ мүшелерінің қызмет түрлерін ауыстырып атқаруы. Қайталана берген қызмет түрі, біріншіден, өзге қабілеттерінің ашылмай қалуына себепкер болса, екіншіден, жаттандылық пен жасандылыққа жол беруі мүмкін. Сондықтан ұстаз топтағы қызмет рөлдерінің ауысып атқарылуын қадағалауы керек. Бұл қызметтердің рөлдік ойын есебінде де, тәжірибе жүзінде жұмыс жасауға бағдар ретінде де маңызы ерекше [3].

Заманауи білім беру трендтерін қолдану жолдары:

1. Интерактивті әдістерді пайдалану:

Оқушыларды оқытуда интерактивті әдістерді, яғни топтық жұмыс, пікірталас, рөлдік ойындар мен тренингтерді жиі қолдану арқылы олардың шығармашылық әлеуетін дамытуға болады.

2. Ақпараттық технологиялармен жұмыс:

Оқушыларды цифрлық сауаттылыққа үйрету және заманауи оқу құралдарын пайдалану арқылы оларды жаңа технологияларға бейімдеу қажет.

3. Педагогикалық үдерісті зерттеу және жаңарту:

Мұғалімдер заманауи білім беру трендтері мен технологияларын өз сабақтарында тиімді қолдану үшін үнемі оқып, білімдерін жаңартып отыруы тиіс. Мұғалімдер үшін арнайы тренингтер мен курстар өткізу, педагогикалық үдерісті жақсарту бағытында жұмыс жүргізу өте маңызды.

4. Жеке оқыту стратегияларын қолдану:

Әр оқушының жеке ерекшеліктеріне сәйкес оқу жоспарын және әдіс-тәсілдерді таңдау, олардың оқу процесіне деген қызығушылығын арттырады.

Қорытындылай келе, заманауи білім беру трендтерін зерттеу және қолдану — білім беру жүйесін дамытуда маңызды кадам. Бұл үрдіс оқушылардың оқу мотивациясын арттыру, олардың сыни ойлау, шығармашылық және әлеуметтік дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Оқытудың жаңа әдістері мен технологияларын енгізу білім сапасын жақсартуға және оқу үдерісін қызықты әрі тиімді етуге көмектеседі.

Оқушыға бағытталған интербелсенді оқыту әдістері оқушыларды белсенді түрде оқу процесіне тартуға және олардың ойлау қабілеттерін дамытуға бағытталған. Бұл әдістер оқушылардың өз білімдерін іздену, зерттеу және талқылау арқылы игерулеріне мүмкіндік береді, сондай-ақ олардың шығармашылық және әлеуметтік дағдыларын нығайтады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Тойбазарова Н.А., Интербелсенді оқыту технологиясы. Оқуқұралы, «Тұран Астана» унив.баспасы, 2019. - 89 бет
2. Әлімов А.Қ. Интербелсенді әдістемені ЖОО-да қолдану мәселелері. Оқу құралы, Алматы, 2013. – 448 бет
3. Бұлақбаева М.К. Педагогикалық шеберлік негіздері: оқу құралы. – Алматы: «Отан» баспасы, 2016. – 126 бет